

JADRANSKA ŠKOLA KLESARSTVA

Kako klesarstvo temeljeno na tehnici ručne obrade kamena stoji danas?

Aktualni problemi koji uvjetuju prijenos tehnike je poimanje tehnike kao lokalno uvjetovane proizvodnje vještine što odgovara odlikama tradicijskog klesarstva dok se u Udruzi Kultura stine uči i baštini tehnika ručne obrade kamena proizašle tj. definirane klasičnim kanonom i kulturološkom pripadnošću grčko-rimskom naslijeđu.

Udruga je osnovana u cilju poticanja i promicanja tehnike ručne obrade kamena kao temelja za razvoj vještine.

Ovdje za Vas predstavljamo ciljeve, ciljane skupine i krajnje korisnike našeg programa:

- ciljevi su edukacija, samoodrživost i formiranje osjećaja pripadnosti;
- ciljane skupine su mladi, građanstvo i turisti;
- krajnji korisnici su svi oni koji se edukacijom nauče prepoznati dodanu vrijednost tehnike ručne obrade kamena.

Kroz edukaciju građana i mladih želimo postići njihovo upoznavanje s vrijednošću graditeljske baštine kroz prisustvovanje demonstracijama ili pohađanjem radionica te u posebnim prilikama sudjelovanja u projektnim radionicama ili manifestacijama. Cilj je otvaranje vrata odnosno pružanje prilike da se upoznaju s mukotrpnošću i posvećenošću što je uvjet uspješnog savladavanja tehnike.

Specifični ciljevi navedenih načina provođenja upoznavanja i prijenosa tehnike dobivaju se restauriranjem kamene spomeničke baštine kroz usmjerenost na izradu zamjenskih elemenata te elemenata po modelima. Temelj im je na iskustvenom učenju. Udruga posjeduje suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih na temelju stručnog mišljenja Agencije za odgoj i obrazovanje. Provođenjem manifestacije kulturnog turizma plaćenih radionica za europske posjetitelje planira se namaknuti pedeset posto godišnjeg budžeta Udruge što bi nam pomoglo u postizanju samoodrživosti. S druge strane, planira se prigodna prodaja u ograničenim količinama nekoliko rukotvorina visoke dodane vrijednosti iz vlastite radinosti. Manji dio godišnjeg budžeta Udruge planira se financirati kroz sredstva lokalne samouprave. Najveći izazov u pogledu samoodrživosti bit će pronalazak pojedinaca iz ciljane skupine mladih koji bi bili dovoljno požrtvovni, posvećeni ili spremni za ovaj teško dokučiv način ovladavanja vještinom. Kamen i majstori klesari iz Istre i Dalmacije, Veneta i pokrajine Marche izgradili su gradove s obje strane jadranske obale. Klesarstvo je zanimanje koje je u svim povijesnim i stilskim razdobljima imalo isti cilj: vještinom ručne obrade kamenu udahnuti život. Činilo se to kroz cijelu povijest isključivo branjem i obradom primjenom ručne obrade kamena. U Istri, najstariji i najbolji kamenolomi od antike su se nalazili na području Brijuna (Sv. Jerolim), Rovinja (Montauro) i Vrsara (Orsera/Montraker). Rovinjski škarpelini bili su nadaleko poznati kao vrsni majstori klesari koji su osim Starog grada sudjelovali u izgradnji Venecije i drugih europskih gradova. Istarski kirmenjak ili kako su ga u Veneciji zvali Pietra d'Istria kamen je koji pokazuje iznimnu postojanost u izrazito nepovoljnim prirodnim uvjetima. Iz tog razloga dio je

arhitektonskih rješenja mnogih poznatih građevina. Naša radionica omogućila bi upoznavanje s tehnikom ručne obrade kamena u kontekstu nematerijalne i materijalne kulturne baštine te na taj način omogućila povezivanje polaznika s drevnom tehnikom kroz iskustveno učenje, a ne povijesne knjige.

Mladi i građani Rovinja, kao i oni koji ga posjećuju u moderno se vrijeme nemaju kako susresti s klesarskom vještinom koja je prije pedesetak godina bila prisutna u tradiciji. Uključivanjem javnosti u načine provođenja prijenosa vještine ručne obrade kamena senzibilizirala bi se publika koja bi radionice promatrala, pratila te promišljala i na taj način proširila svoje spoznaje o kamenu kao materijalu i mediju te mogućnostima njegove primjene u autentičnom ambijentalnom prostoru. Na taj bi način naučili više cijeniti prostor u kojem obitavaju i vidjeli bi šire mogućnosti njegove turističke valorizacije na način da bi se okrenuli kvalitetnoj, a ne kvantitetnoj turističkoj ponudi. Na taj bi način počeli drugačije promišljati Stari grad i eventualno uvidjeli prednosti cjelogodišnjeg turizma, kao i neometanog obitavanja i ostanka u Starom gradu, a ne biti sezonska spavaonica lišena identiteta i karaktera.

Mladi su danas sve više izloženi digitalnim alatima i virtualnoj komunikaciji, a sve su lošiji u motorici i finoj motorici te im nedostaju praktične vještine koje zbog smanjenja sati odgojnih predmeta poput likovne i tehničke kulture niti nemaju priliku usvojiti. Djelovanje Udruge Kultura stine naslanja se na bračku Klesarsku školu. Cilj je upoznati polaznike završnih razreda osnovnih škola s rimskom tehnikom ručne obrade kamena i ugradnjom kamena. Pružanjem prilike za osvještavanje i upoznavanje ručne obrade kamena uvjereni smo da će se neki učenik ili učenica zainteresirati za nastavak školovanja u ranije spomenutoj školi. Radionica će učenicima pružiti priliku da poboljšaju motoriku i nakupe stres nakupljen u učionicama gdje se vrši jedino prijenos teorijskog znanja. Mnogi učenici pokazuju sklonost kulturi i umjetnosti već od petog razreda, a njihov talent ne biva prepoznat te se krivo upućuju u škole koje ne odgovaraju njihovim talentima i afinitetima. Pristup ciljanoj skupini mladih zasniva se na pokaznom i iskustvenom učenju kroz način provođenja demonstracije-radionica. Građanstvo je obuhvaćeno programom kroz način provođenja demonstracija-manifestacija koje se održavaju unutar zaštićene starogradske jezgre. Kod ove skupine ostavljamo građanima da se u vidu posjetitelja zainteresiraju te ih ohrabujemo i pobuđujemo interes pri neposrednom pristupu. Na taj im način pružamo širu sliku često zanemarivih spoznaja o temi tehnike ručne obrade kamena. Budući da smo zbog prirodnih i baštinskih ljepota predodređeni za bavljenje kulturnim turizmom na specifičan način planiramo obuhvatiti interes malih grupa za temu klesanja znakova glagoljice.

Turiste koje svake godine priželjkujemo putem manifestacije animiramo na način da im pružimo originalnu temu i autentičan doživljaj. Stečeni doživljaj kod turista koristimo kod prezentacije i prigodne prodaje suvenira što u krajnjem slučaju produbljuje prethodno doživljeno.

Povijesno gledano ova naoko jednostavna tehnika uvelike je uvjetovala formiranje mladića i njihove muškosti u nekadašnjem obiteljskom životu zbog svoje grube pojavnosti i specifične težine kamena što iziskuje snagu podređenu tehnici.

Napisao 14. travnja 2025 godine Predsjednik udruge Kultura stine Mate Pribilović,
Klesarski tehničar i Restaurator povijesne klesarije

Mate Pribilović

